

HAFTALIK GELİŞMELER (6-12 EYLÜL 2025)

TÜRKİYE

- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, 2026-2028 yıllarını kapsayan **Orta Vadeli Programı'nı (OVP)** açıkladı. Açıklanan OVP'de **bir önceki döneme kıyasla kapsamlı değişiklikler** yapıldı. Programda 2026 yıl sonu enflasyon beklentisi %9,7'den %16'ya yükseltilirken, 2027 beklentisi %9, 2028 beklentisi %8 olarak belirlendi. Ekonomik büyüme beklentisi 2026 için %4,5'ten %3,8'e indirilirken, 2027 için %4,3, 2028 için %5 olarak ilan edildi. 2028 yılı için 1 trilyon 886 milyar dolarlık milli gelir hedefi ilan edilen OVP'de, aynı dönemde kişi başına düşen milli gelirin ise 20 bin 987 dolara çıkması öngörüldü. **Ortalama Dolar/TL beklentisi ise 2026, 2027 ve 2028 yılları için sırasıyla 46,60; 50,71 ve 53,76** olarak ilan edildi. Programda **2026,2027 ve 2028 yılları için işsizlik oranı hedefleri** de sırasıyla **%8,4; %8,2 ve %7,8** olarak belirlendi. **Üç yıllık dönemin sonunda toplam ihracatın 300 milyar doları aşması**, toplam turizm gelirinin ise 75 milyar doları bulmasının beklendiği OVP'de **cari açık/GSYH oranının ise %1-1,3 bandında kalacağı** tahmin edildi.
- Resmî Gazete'de yayımlanan kararla, **beyannamelerde uygulanan damga vergisi tutarlarına %50 zam geldi. 1 Ekim 2025** tarihinde yürürlüğe girecek değişiklikle vergi beyannamelerindeki maktu damga vergisi tutarı 665-1.350 TL arasında değişecek. Gümrük idarelerine verilenler için 1.350 TL, belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler ile sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildirgeleri için 495 TL maktu vergi tutarı belirlendi.
- Cumhurbaşkanlığı Kararı'yla vergi sisteminde önemli bir değişiklik yapıldı. **1 Ocak 2026'dan itibaren nüfusu 30 bini aşan ilçelerde küçük esnaf basit usulden çıkarılarak gerçek usulde vergilendirilecek.** Türkiye'de 3 milyon vergi mükellefinin yaklaşık 810 bini basit usuldeydi. Düzenleme ile taksiciler, minibüsçüler, lokantacılar, tamirciler gibi birçok esnaf artık gelir vergisi muafiyetinden çıkacak, KDV mükellefi olacak, düzenli defter tutacak ve geçici vergi ödeyecek.
- TÜİK, **Temmuz ayında sanayi üretiminin aylık bazda %1,8 gerilediğini**, yıllık bazda ise %5,0 arttığını açıkladı. TÜİK verilerine göre; Temmuz ayında imalat sanayi üretimi yıllık bazda %5,5 artış gösterirken, ara malı üretimi %4,0 arttı. Aynı dönemde dayanıksız tüketim malı üretimi %2,2, dayanıklı tüketim malı üretimi %5,4 geriledi. Üretimi yıllık bazda en fazla artan sanayi grupları ise %58,5 ile yüksek teknoloji ve %20,1 ile sermaye malı grupları oldu.
- Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu **Fitch Ratings, Türkiye ekonomisine yönelik büyüme tahminini yükseltti.** Fitch raporunda ülke ekonomisinin 2025 yılına ilişkin büyüme beklentisinin %2,9'dan %3,5'e çıkarıldığı aktarıldı. 2027 yılında ise %4,2 büyümesinin beklendiği belirtildi. Ülkede yıllık enflasyonun düşmeye devam ettiğine işaret edilen raporda, mevcut aylık eğilimler çerçevesinde 2025 için yıl sonu enflasyonun %28 olarak beklendiği, bu oranın 2026 için %21 ve 2027 için %19 olmasının tahmin edildiği kaydedildi.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), **11 Eylül 2025'teki Para Politikası Kurulu toplantısında politika faizini beklentilere paralel olarak 250 baz puan indirerek %40,50'ye** çekti. Gecelik borç verme faizi %46'dan %43,5'e, gecelik borçlanma faizi de %41,5'den %39'a düşürüldü. Ayrıca TCMB brüt rezervleri 5 Eylül haftasında geçen haftaki 178,4 milyar dolardan %1 artarak 180,1 milyar dolara çıkarak yeni bir rekor seviyeye ulaştı.

- **İstanbul Sanayi Odası (İSO)**, Türkiye imalat sektörü **ihracat iklimi endeksinin Ağustos ayında** bir önceki aya kıyasla 0,6 puan artışla **51,9 düzeyine çıktığını** açıkladı.
- **TCMB tarafından yayımlanan haftalık menkul kıymet verilerine** göre; yabancı yatırımcılar 5 Eylül haftasında 523,2 milyon USD'lik net hisse senedi ve 785,1 milyon USD'lik net DİBS satışı yaptı.

DÜNYA

- Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütünün (**OPEC**) **ham petrol üretimi, ağustosta önceki aya göre günlük 478 bin varil artarak** 27 milyon 948 bin varile yükseldi. En büyük artış S. Arabistan'da meydana gelirken (258 bin varil artış), ikinci sırada 122 bin varil artış ile Irak, üçüncü sırada 87 bin varil artış ile BAE geldi.
- AB Komisyonu, **reklam teknolojisi sektöründe (adtech)** AB rekabet kurallarını ihlal ettiği gerekçesiyle ABD firması **Google'a yönelik yürütülen soruşturmanın tamamlandığını** açıkladı. Açıklamada, Google'ın kendi çevrim içi reklam teknolojisi hizmetlerine rakiplerine karşı iltimas sağlayarak kural ihlalinde bulunduğu belirlendiği ve bu nedenle **firmaya 2,95 milyar euro para cezası** verildiği belirtildi.
- Trump AB'den, **Çin ve Hindistan'a Rusya'dan petrol alımları üzerinden %100'e varan gümrük vergisi uygulamasını istedi.** Trump'ın önerisi, geçen ay Alaska'da Vladimir Putin ile yaptığı görüşmenin Ukrayna'da ateşkes sağlanması yönünde çok az ilerleme kaydetmesinin ardından geldi. Avrupa Komisyonu verilerine göre, AB'nin Rusya ile ikili ticareti 2024 yılında 67,5 milyar euro (78,1 milyar dolar), hizmet ticareti ise 2023 yılında 17,2 milyar euro seviyesinde gerçekleşti.

AVRUPA BİRLİĞİ

- **Euro Bölgesi ekonomisi** 2025 yılının ikinci çeyreğinde **çeyreklik bazda %0,1, yıllık bazda %1,5 ile beklentilerin altında büyüme** kaydetti. Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) verilerine göre; ikinci çeyrekte GSYH'yi oluşturan faaliyetler arasından özel tüketim %0,1 büyürken, kamu tüketimi %0,5 büyüme kaydetti. Aynı dönemde **sabit yatırımlar %1,8 daralarak büyümeyi aşağı çekerken, mal ve hizmet ihracatı da %0,5 daraldı.**
- AB Komisyonu'ndan yapılan yazılı açıklamaya göre, Birlik genelinde savunma hazırlıklarını güçlendirmeyi amaçlayan **toplam 150 milyar euroluk SAFE mekanizması kapsamındaki mali desteğin** üyelere **"ön tahsis" yöntemiyle** dağıtılmasını öngören **plan kabul edildi.** Buna göre; en yüksek payı 43,73 milyar euro ile **Polonya** aldı. Polonya'yı 16,68 milyar euro ile **Romanya**, 16,2 milyar euro ile **Fransa** izledi.
- Avrupa Merkez Bankası, Eylül toplantısında **faiz oranlarını değiştirmede.** Mevduat faizi %2, ana refinansman faizi %2,15 ve marjinal borç verme faizi %2,40 seviyesinde korundu. Bu karar piyasaların beklentisiyle uyumlu oldu. Banka, enflasyonun orta vadeli %2 hedefine yakın seyrettiğini ve enflasyon görünümünde önemli bir değişiklik olmadığını açıkladı. Güncellenen projeksiyonlara göre **tüketici fiyatları 2026'da %1,7, 2027'de ise %1,9 artacak.** Gayri safi yurtiçi hasılanın bu yıl %1,2, 2026'da %1 büyümeye bekleniyor.

ALMANYA

- Almanya Federal İstatistik Ofisi, ülkede sanayi üretiminin **Temmuz ayında aylık bazda %1,3 ile Mart ayından bu yana ilk kez artış** kaydettiğini açıkladı.
- Alman Ticaret Birliği'nin (BGA) Perşembe günü yaptığı açıklamada, zayıflayan küresel talep, yüksek iç maliyetler ve artan korumacılıktan kaynaklanan "büyük baskı" nedeniyle **bu yıl Almanya'nın ihracatının %2,5 düşmesinin beklendiğini** bildirdi. Ayrıca BGA 2025 yılında ithalatın %4,5 oranında artacağını öngörüyor.
- Denetim ve danışmanlık firması EY tarafından yapılan bir araştırmada, **bir yıl içinde Alman otomobil endüstrisinde yaklaşık 51 bin 500 kişi işini kaybetti**. Bu da sektörün toplam iş gücünün %6,7'sine ve aynı dönemde 114 bin imalat işinin neredeyse yarısına denk geliyor. Ülkede **başta otomotiv olmak üzere endüstri ve mühendislik, teknoloji, telekomünikasyon, finans ve diğer sektörlerdeki işten çıkarma kararlarına** her gün yenileri ekleniyor.
- Yılın ilk yarısında Almanya'da kaydedilen işletme iflaslarının sayısı bir önceki yıla göre **%12,2 arttı**. Yerel mahkemeler 2025 yılının ilk altı ayında toplam 12 bin 9 iflas kaydı yaptı. DIHK (Alman Ticaret Odası), bu yıl 22 binin üzerinde şirket iflası bekliyor. Bu rakam, geçen yıl 21 bin 812 olarak gerçekleşirken 2015'ten bu yana en yüksek seviyeye ulaşmıştı. Yılın ilk yarısında alacaklıların borçlulardan tahsil edecekleri miktarın ise geçen yılın aynı dönemindeki 32,4 milyar eurodan, azalarak yaklaşık 28,2 milyar euro (32,97 milyar dolar) olduğu tahmin ediliyor.

ABD

- ABD Hazine Bakanlığı, **ağustos ayına ilişkin bütçe dengesi raporunu** yayımladı. Buna göre, 1 Ekim 2024'te başlayan ve 30 Eylül 2025'te sona erecek olan **2025 mali yılının on birinci ayında federal hükümetin bütçe açığı 345 milyar dolar** olarak hesaplandı. Federal hükümet, geçen yıl ağustos ayında 380 milyar dolarlık bütçe açığı vermişti. Böylece bütçe açığı ağustosta geçen yılın aynı ayına kıyasla %9 azaldı. Hükümetin gelirleri ağustosta yıllık %12 artarak 344 milyar dolara çıkarken, harcamaları değişim göstermeyerek 689 milyar dolar oldu.
- ABD Yüksek Mahkemesi, Başkan Donald Trump'ın federal yasa kapsamında **kapsamlı gümrük vergileri uygulama yetkisine sahip olup olmadığı konusunda** alışılmadık derecede hızlı bir duruşma kararı verdi. Karara göre, **Kasım ayında savunmalar dinlenecek**.
- **ABD'de ilk kez işsizlik maaşı başvurusunda bulunanların sayısı**, 6 Eylül ile biten haftada 263 bine yükselerek **Ekim 2021'den bu yana en yüksek seviyesini gördü**.
- ABD'de ağustos ayında **nihai talep için üretici fiyat endeksi**, özellikle hizmet sektöründeki düşüşün etkisiyle piyasa beklentisinin aksine **%0,1 oranında geriledi**. Bu düşüş, daha önceki aylardaki artış trendinin ardından gelerek ekonomideki fiyat dinamiklerinde bir yavaşlamaya işaret etti. Piyasalarda beklenti bir önceki ay %0,9 artan üretici fiyatlarında geçen ay %0,3 artış olacağı yönündeydi.

DİĞER ÜLKELER

- **Rusya'nın enerji şirketi Gazprom, Çin'e doğalgaz sevkiyatını artırmak** için önemli bir adım attı. Şirket, "Sibirya'nın Gücü 2" (Power of Siberia 2) boru hattının Moğolistan üzerinden inşa edilmesi için bağlayıcı bir anlaşma imzaladı. Bu hat tamamlandığında, **30 yıl boyunca yıllık 50 milyar metreküpe kadar** doğalgazın Çin'e taşınabileceği belirtildi. Gazprom ayrıca mevcut güzergâhlardan yapılan sevkiyatların da artırılacağını açıkladı.
- **Meksika Ekonomi Bakanı Marcelo Ebrard, Çin ve diğer Asya ülkelerinden gelen otomobillere uygulanan gümrük vergisini %20'den %50'ye çıkaracaklarını** söyledi. Ebrard, Çarşamba günü bir etkinlikte yaptığı açıklamada "Tarifeyi yükselteceğiz çünkü Meksika'ya gelen araçların fiyatları referans fiyat dediğimiz seviyenin altında. Ana hedefimiz istihdamı korumak. Bu ürünlerle ilgili gelişmelere yaklaşık 320 bin işin doğrudan bağlı olduğunu tahmin ediyoruz." diye konuştu.
- **Japonya ekonomisi, ABD tarifelerine ve iç siyasi belirsizliklere yönelik endişelere rağmen tahmin edilenden daha güçlü bir oranda büyüdü.** Kabine Ofisi, Japonya'nın mal ve hizmetlerinin toplam değeri olan reel gayrisafi yurt içi hasılanın (GSYH), nisan-haziran döneminde bir önceki çeyreğe kıyasla mevsimsellikten arındırılmış yıllıklandırılmış bazda **%2,2 oranında büyüdüğünü** açıkladı. Bu oran, geçen ay açıklanan ve %1,0 büyüme öngören öncü tahminin üzerinde gerçekleşti. Sıkı tüketici harcamaları ve stoklardaki artış büyümeyi önceki tahminlerden daha fazla destekledi.
- **Şangay'daki Amerikan Ticaret Odası (AmCham Shanghai) tarafından yayınlanan ankete göre, Çin'deki ABD'li işletmelerin yalnızca %41'i Çin'deki beş yıllık iş görünümü konusunda iyimser.** 2024'teki %47'lik orandan düşen bu rakam, AmCham Shanghai'ın yıllık iş raporunu yayınlamaya başladığı 1999 yılından bu yana en düşük seviye. Ankete katılanların yalnızca %12'si Çin'i merkezlerinin en önemli yatırım noktası olarak değerlendirdi; bu da anket tarihindeki en düşük seviye. Anket katılımcıların neredeyse yarısı Çin mallarına uygulanan tüm ABD tarifelerinin kaldırılmasını talep ederken, %42'si Çin'in ABD ürünlerine uyguladığı tarifelerin kaldırılmasını destekledi. **Geçtiğimiz yıl şirketlerin %47'si planlanan yatırımlarını Çin'den uzaklaştırdı;** bu oran, **bu sorunun ilk kez sorulduğu 2017 yılından bu yana en yüksek seviye.** Güneydoğu Asya, yönlendirilen yatırımlar ve anakara Çin'den taşınan operasyonlar için en önemli hedef olmaya devam ediyor.
- **Çin Ulusal İstatistik Bürosu, ağustos ayında ülkenin ihracatının %4,4 artışla 321,8 milyar dolara, ithalatın ise %1,3 artışla 219,5 milyar dolara çıktığını** açıkladı. Söz konusu dönemde Çin'in ABD'ye yaptığı ihracat yıllık bazda %33,1 daralırken, ASEAN ülkelerine yaptığı ihracat %22,5, AB ülkelerine yaptığı ihracat ise %10,4 büyüdü. Aynı dönemde ülkenin Rusya'dan yaptığı ithalat ise şaşırtıcı biçimde %8,2 daraldı.
- **Çin Ulusal İstatistik Bürosu, ülkede fiyat artışlarına ilişkin ağustos 2025 verilerini açıkladı. Buna göre, TÜFE geçen yılın aynı dönemine göre %0,4, ÜFE de %2,9 geriledi.** Tüketici ve üretici fiyatlarındaki süregelen düşüşle deflasyon eğilimi hissedilmeye devam etti.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

- **Afrikalı liderler**, iklim değişikliğiyle mücadele için **yeşil yatırımlar üzerine yeni bir küresel finansman modeli geliştirmeyi hedefliyor**. Etiyopya'da düzenlenen zirvede, Afrika'nın yeşil sanayileşmeyi desteklemesi için kalkınma kuruluşları ve ticari bankalar aracılığıyla 100 milyar dolara kadar kaynak seferber edilmesi kararlaştırıldı. Ayrıca, 2030'a kadar kıtada iklim inovasyonu için 1.000 çözüm sunacak bir girişim önerilirken, Afrika ülkeleri iklim finansmanının adil, öngörülebilir ve anlamlı olması talebini yineledi.
- **Finlandiya'nın** güneyindeki Pornainen kasabasında **Polar Night Energy** tarafından **dünyanın en büyük kum bataryası hizmete girdi**. 1 MW termal güç ve 100 MWh depolama kapasitesine sahip olan sistem, **sabuntaşı kullanarak fazla elektrik enerjisini ısıya dönüştürüyor ve bu enerjiyi özellikle bölgesel ısıtma için kullanılmak üzere depoluyor**. Çözüm, yenilenebilir enerji üretimindeki dalgalanmaların dengelenmesine yardımcı olurken karbon emisyonlarını yılda yaklaşık 160 ton azaltması bekleniyor. Proje ile ayrıca yerel ısıtma şebekesinin emisyonlarının %70'e kadar düşürülebileceği öngörülüyor.
- **Yunanistan**, hidrojen üretiminden dağıtımına kadar tüm süreci kapsayan **Ulusal Hidrojen Yasası'nı yürürlüğe alarak** sektörde yeni bir dönemin kapılarını açtı. Yasayla birlikte AB'nin Yeşil Mutabakat çerçevesindeki yenilenebilir hidrojen sertifikasyonu kuralları iç hukuka dahil edildi ve üreticiler için **Hidrojen Üretici Sertifikası (HPC) alma zorunluluğu** getirildi. Ayrıca coğrafi olarak sınırlandırılmış hidrojen ağları ve menşe belgeleri ile teşvik mekanizmaları hayata geçirilerek ülke genelinde hidrojen yatırımlarının artırılması hedefleniyor.
- Düşünce kuruluşu Ember'ın yeni analizine göre **Çin'deki yenilenebilir enerji kaynaklarının** artık sadece yeni elektrik üretimi için artış göstermediğini; fosil yakıtlara olan talebin de 2025'in ilk yarısında %2 azaldığını ortaya koyuyor. Elektrik üretiminde kömür hâlâ başı çeken kaynak olmasına rağmen, kullanımının zirve noktasına yaklaşabileceği ve ardından düşüşe geçebileceği belirtiliyor.
- **ABD'de** hükümetin çelişkili enerji politikalarına rağmen **yenilenebilir enerji artış göstermeye devam ediyor**. 2025'te devreye alınan yeni kapasitenin büyük bölümünü **güneş enerjisi oluştururken, rüzgâr enerjisi yatırımları da ivme kazandı**. Doğal gaz gibi fosil yakıtların kapasite artışı ise yenilenebilir kaynakların gerisinde kaldı. Bu tablo, ABD'de enerji sektöründe temiz kaynaklara yönelimin güçlendiğini ortaya koyuyor.
- Türkiye'de **2025'in başından Eylül ayına kadar çıkan orman ve kırsal yangınlarında yaklaşık 70 bin hektarlık alan zarar gördü** ve orman yangınları milyonlarca ton karbon salınımına sebep oldu. Uzmanlar, iklim değişikliğiyle birlikte "mega yangınlar" dönemine girildiğini, sıcaklık, nem ve rüzgâr koşullarının uygun olması halinde riskin daha da arttığını vurguluyor.

Kaynakça:

Anadolu Ajansı; BloombergHT; Resmi Gazete; TÜİK; TCMB; <https://www.sbb.gov.tr>; www.reuters.com; www.amcham-shanghai.org; www.aljazeera.com; www.aposto.com; www.ekonomim.com; www.iklimhaber.org; temizenerji.org